

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
« ____ » _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

«Роль фінансових інструментів у забезпеченні фінансової стійкості компанії»

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність Фінанси, банківська справа та страхування

Керівник роботи:

(підпис)

Ю. М. Шкодкіна

(ініціали, прізвище)

Студент:

(підпис)

А.А.Московченко

(ініціали, прізвище)

Група:

Ф-62/1у

Суми
2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Борнос
" ____ " _____ 20 ____ р.

ЗАВДАННЯ
до дипломної роботи

Студент(-ка) групи Ф-62/1у _____ інституту (центру) ННІ ФЕМ ім. О. Балацького
спеціальності Фінанси, банківська справа та страхування

Московченко Альона Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи: Роль фінансових інструментів у забезпеченні фінансової стійкості компанії

Затверджено наказом по СумДУ № _____ від " ____ " _____ 20 ____ р.
Термін здачі студентом завершеної роботи " ____ " _____ 20 ____ р.

Вихідні дані до роботи: нормативні і законодавчі акти, матеріали державної статистичної звітності, відомчі постанови, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань, що підлягають розробці): - розглянути сутність та фактори фінансової стійкості; визначити сутність і розглянути класифікації фінансових інструментів; здійснити аналіз фінансової стійкості компанії шляхом розрахунку основних показників; визначити шляхи поліпшення фінансової стійкості компанії.

Дата видачі завдання: " ____ " _____ 20 ____ р.

Керівник дипломної роботи: Шкодкіна Ю. М.

(вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Завдання прийнято до виконання " ____ " _____ 20 ____ р.

(підпис студента)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 42- с., 1 рис., 5 табл., 27 джерел, 6 додатків.

Мета – дослідження значення фінансових інструментів у забезпеченні фінансової стійкості компанії.

Об'єкт дослідження система показників фінансової стійкості компанії.

Предметом дослідження є фінансові відносини, які виникають у процесі забезпечення фінансової стійкості компанії.

Методи дослідження: метод фінансових показників (відносних та абсолютних показників), узагальнення та порівняння, структурно-логічний, аналітичний, коефіцієнтний, тощо.

В першому розділі досліджено теоретичні основи фінансової стійкості та фінансових інструментів . Визначено сутність, класифікація фінансової стійкості та фінансових інструментів.

У другому розділі ,методичні підходи фінансового стану та фінансової стійкості компанії.

В третьому розділі проведено розрахунки та визначено шляхи покращення фінансової стійкості компанії за допомогою фінансових інструментів.

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ

ФІНАНСОВИЙ СТАН, АБСОЛЮТНІ ПОКАЗНИКИ, ВІДНОСНІ ПОКАЗНИКИ.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМПАНІЇ	8
1.1. Сутність та фактори фінансової стійкості компанії	8
1.2. Класифікація фінансових інструментів підприємства	11
2.МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМПАНІЇ	14
2.1. Методи оцінки фінансового стану компанії.....	14
2.2. Методи аналізу показників фінансової стійкості компанії.....	17
2.3. Роль фінансових інструментів оцінці фінансової стійкості.....	19
3. ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМПАНІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ	22
3.1. Оцінка фінансового стану та фінансової стійкості компанії.....	22
3.2. Напрями удосконалення методики оцінки фінансової стійкості.....	27
ВИСНОВКИ	29
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	31
ДОДАТОК А СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	34
ДОДАТОК Б ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ ЗА ТИПАМИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	36
ДОДАТОК В ХАРАКТЕРИСТИКА ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ЗА ІНТЕГРАЛЬНИМ ПІДХОДОМ	37
ДОДАТОК Г АНАЛІЗ АБСОЛЮТНИХ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	39
ДОДАТОК Д АНАЛІЗ ВІДНОСНИХ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	41
ДОДАТОК Е МОДЕЛЬ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	42

ВСТУП

Актуальність теми. Необхідність проведення діяльності підприємств у стратегічному ключі в умовах відносної дефіцитності основних ресурсів і коливань попиту стала реальністю для більшості компаній. Фінансова стійкість у ринковій економіці має велике значення, так як вона забезпечує вигірне становище у порівнянні з іншими підприємствами, у яких спостерігається кризовий фінансовий стан. Фінансово стійка компанія має такі переваги: стабільні взаємини з контрагентами, які в силу довіри, заснованої на довгостроковій співпраці, можуть надати їй більш вигідні умови; відсутність заборгованостей по оплаті праці перед працівниками; має можливість отримання кредитів в комерційних банках; підприємство стає привабливим як об'єкт інвестицій для потенційних інвесторів. В умовах глобалізації світової економіки зростає роль ключових показників, які формують конкурентоспроможність компаній. Для економічних суб'єктів у якості цілепокладання виділяють максимізацію прибутку, зростання капіталізації бізнесу, сталий розвиток. Фінансова стійкість компанії у стратегічному аспекті виступає комплексною і найважливішою аналітичною характеристикою фінансового стану. Від неї залежить не тільки досяжність стратегічно важливих цілей, а й сама можливість системної діяльності по обгрунтуванню програми стратегічного розвитку. Фінансовий стан підприємства, яке вступило у період необхідних стратегічних перетворень, вже є в тій чи іншій мірі нестійким. Крім того, на внутрішню нестабільність накладається вплив мінливості зовнішнього середовища підприємства або кумулятивний ефект постійного стагнаційного стану макроекономіки. У таких випадках розвиток негативних наслідків носить нелінійний характер. Причини ініціювання стратегічних перетворень можуть бути як об'єктивними (загроза банкрутства), так і суб'єктивними – при усвідомленій трансформації підприємства для збереження або поліпшення конкурентної позиції. У кожному разі компанія стикається з проблемною ситуацією нестачі ресурсів і необхідності структурно-управлінських перетворень з підвищеним ступенем ризику.

Незважаючи на численні дослідження фінансової стійкості, є недоліки і спірні питання у методичних засадах аналізу ролі фінансових інструментів у забезпеченні фінансової стійкості компанії.

Мета – дослідження значення фінансових інструментів у забезпеченні фінансової стійкості компанії.

Завдання дослідження:

- розглянути сутність та фактори фінансової стійкості;
- визначити сутність і розглянути класифікації фінансових інструментів;
- розглянути методи оцінки фінансового стану компанії;
- дослідити методи аналізу показників фінансової стійкості;
- розглянути роль фінансових інструментів в оцінці фінансової стійкості;
- здійснити аналіз фінансової стійкості компанії шляхом розрахунку основних показників;
- визначити шляхи поліпшення фінансової стійкості компанії.

Об'єкт дослідження система показників фінансової стійкості компанії.

Предметом дослідження є фінансові відносини, які виникають у процесі забезпечення фінансової стійкості компанії.

Методи дослідження: метод фінансових показників (відносних та абсолютних показників), узагальнення та порівняння, структурно-логічний, аналітичний, коефіцієнтний, тощо.

Структура роботи. В першому розділі досліджено теоретичні основи фінансової стійкості та фінансових інструментів. Визначено сутність, класифікацію фінансової стійкості та фінансових інструментів.

У другому розділі розглянуто та проаналізовано методичні підходи фінансового стану та фінансової стійкості компанії.

В третьому розділі проведено розрахунки та визначено шляхи покращення фінансової стійкості компанії за допомогою фінансових інструментів.

Фактологічна основа роботи: законодавчі акти України, нормативно-правові акти, наукові праці провідних вітчизняних економістів, публікації в

періодичних видань, наукові статті, статистичні дані та дані фінансової стійкості
СТОВ АК «Тепличний».

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМПАНІЇ

1.1. Сутність та фактори фінансової стійкості компанії

Провідною метою будь-якого економічного суб'єкта є забезпечення фінансової стійкості організації у сукупності з її найкращим шляхом розвитку. Фінансова стійкість підприємства – це оцінка стабільності фінансового стану компанії. Фінансовий стан характеризується можливістю вільного користування коштами компанії у процесі поточної діяльності. Загальна стійкість компанії головним чином зосереджена у загальній фінансовій стійкості кожної окремої організації, так як її формування відбувається протягом усього існування і функціонування. Провідною стратегією виступає раціональне використання власних і позикових коштів підприємства. В категорії власних фінансових ресурсів знаходяться: капітал акціонерів; амортизація; чистий, нерозподілений прибуток [1].

З поняття «фінансова стійкість» випливає «фінансові зобов'язання», які є платоспроможністю фірми. Платоспроможність – це зовнішня ознака фінансової стійкості, і до неї можна віднести наступні показники: на початок і кінець звітного періоду наявність у компанії власних оборотних коштів; наявність вільних грошових коштів на рахунках в банках (розрахункових, валютних та інших рахунках); відсутність тривалої простроченої заборгованості по бюджету, позабюджетних фондів, банкам постачальникам, персоналу та іншим кредиторам. [2].

На фінансову стійкість підприємства впливає безліч факторів, як зовнішніх, так і внутрішніх. Більшість внутрішніх факторів є фінансовими, а зовнішніх – економічними. Серед внутрішніх чинників вчені економісти, виділяють: галузь, у якій функціонує підприємство, співвідношення постійних і змінних витрат, їх величину, обсяг матеріальних і фінансових ресурсів, асортимент продукції, що випускається \ послуг, що надаються, розмір статутного капіталу підприємства і т.д.

Наступним важливим фінансовим фактором є обсяг страхових запасів, наприклад, готової продукції, а також обсяг ліквідних коштів, таких як грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення і т.д. Скорочення перерахованих обсягів призводить до збільшення розміру оборотного капіталу, залученого у виробничий процес, збільшує ризик неплатоспроможності, зупинки виробництва і виникає через це ризик недопоставки готової продукції (у разі, коли страхового резерву недостатньо) [4].

Істотний вплив на фінансову стійкість підприємства також надає доступність ринку позикових капіталів. Чим більше позикового капіталу підприємство здатне залучити, тим вище його фінансові можливості, однак, з іншого боку, виникає ризик зниження платоспроможності підприємства. Так, наприклад, низьке значення фінансового важеля свідчить про те, що менеджмент недовикористовує можливості ринку позикового капіталу для розширення виробництва, інвестування у нові проекти і т.д., високе значення коефіцієнта свідчить про закредитованість підприємства і ризик настання неплатоспроможності [6].

Основним внутрішнім фактором фінансової стійкості підприємства виступає його менеджмент, а саме його досвід і компетентність, тому що тільки менеджмент вживає усі відповідальні рішення, які безпосередньо впливають на господарську діяльність підприємства, з огляду на всі зміни у внутрішньому і зовнішньому середовищі підприємства.

До зовнішніх економічних чинників можна віднести економічні умови країни базування підприємства, платоспроможність його споживачів, доступність і рівень розвитку застосовуваних технологій, що здійснюється монетарною та фіскальною політикою, законодавчі та нормативно-правові акти, а також контроль, здійснюваний з боку держави щодо підприємства.

Значний вплив надає також економічний цикл, в якому в даний момент знаходиться економіка країни. Під час кризи знижується обсяг платоспроможного попиту, що призводить до відставання реалізації продукції. Доходи підприємства скорочуються, що призводить до зростання ризиків, особливо ризику банкрутства.

Скорочення платоспроможності контрагентів і споживачів призводить не тільки до зростання неплатежів з боку перших і зниження попиту з боку останніх, але і до зростання конкуренції на ринку, тому що число підприємств не скорочується (до настання банкрутства найбільш фінансово нестійких підприємств), чого не можна сказати про платоспроможних контрагентів і споживачів [7].

Таким чином, конкуренція також виступає важливим чинником зовнішнього середовища.

Фінансова стійкість підприємства знаходиться у сильній залежності від проведеної Національним Банком України грошово-кредитної і фіскальної політики, рівня розвитку фінансового ринку країни, доступності страхових інструментів і зарубіжних капіталів, рівня інфляції в країні.

1.2. Класифікація фінансових інструментів підприємства

Фінансовий інструмент – це будь-який контракт, за допомогою якого відбувається одночасне збільшення фінансових активів одного підприємства і фінансових зобов'язань (боргового або часткового характеру) іншого. Розрізняють первинні фінансові інструменти, представлені грошовими коштами, різновидами цінних паперів, кредиторської та дебіторської заборгованості по поточних операціях, і вторинні, або похідні.

Фінансові інструменти по типу активів можна поділити на:

- валютні;
- процентні;
- з фіксованим доходом;
- з плаваючим доходом;
- цінні [8].

Валютні фінансові інструменти виникають у процесі обміну однієї валюти на іншу. Зокрема, до них відносяться такі інструменти, як валютні пари на Форекс, які передбачають поставку однієї валюти за іншу валюту за визначеним курсом.

Процентні фінансові інструменти припускають для свого власника отримання певного доходу за фіксованою або плаваючою процентною ставкою. До них відносяться, наприклад, банківські депозити та купонні облігації.

Цінні фінансові інструменти припускають для свого власника дохід у вигляді зростання їх курсової вартості. До них можна віднести акції, дорогоцінні метали і т.п.

Фінансові інструменти поділяють на:

- кредитні фінансові інструменти;
- інструменти ринку FOREX;
- біржові фінансові інструменти;
- інструменти ринку страхових послуг;
- інструменти ринку дорогоцінних металів [9].

Кредитний фінансовий інструмент передбачає такий контракт між двома сторонами, по якому одна з сторін отримує кредит і приймає на себе зобов'язання по його виплаті з обумовленими відсотками, а друга сторона (видала кредит) отримує право на повернену суму і відсотки. До кредитних фінансових інструментів відносяться, наприклад, банківські картки.

Інструменти міжнародного валютного ринку FOREX є контракти, які укладаються з метою обміну однієї іноземної валюти на іншу.

Біржові фінансові інструменти або інструменти фондового ринку є все розмаїття цінних паперів, що мають ходіння на біржі. До них відносяться акції, ф'ючерси, опціони, депозитарні розписки і т.п.

До інструментів ринку страхових послуг можна віднести усі контракти, які укладаються між двома сторонами таким чином, що одна зі сторін бере на себе зобов'язання компенсувати всі втрати, які виникли по різного роду форс-мажорних обставин, а інша сторона отримує право на цю компенсацію. Прикладом інструменту такого роду є звичайний страховий поліс.

Інструменти ринку дорогоцінних металів використовуються в основному для формування резервів і являють собою золото, платину, срібло у чистому вигляді. Особливістю такого роду інструментів є їх безвідносність, тобто одна зі сторін отримує актив у вигляді дорогоцінного металу, а друга сторона при цьому не бере на себе ніяких зобов'язань.

Фінансові інструменти з періоду обігу поділяються на:

- короткострокові фінансові інструменти;
- довгострокові фінансові інструменти [6].

До короткострокових фінансових інструментів відносять такі, термін обігу яких не перевищує одного року.

Довгостроковими називають такі інструменти, термін обігу яких становить від одного року і вище (у тому числі і безстрокові).

Фінансові інструменти по типу виникаючих зобов'язань поділяються на: боргові; часткові.

До боргових фінансових інструментів відносяться такі фінансові інструменти, які зобов'язують одну зі сторін виплатити іншій стороні певну суму грошей (цей обов'язок може супроводжуватися низкою умов, таких як: термін виплати, наявність відсотків та ін.).

Пайовими називають такі фінансові інструменти, які дають своєму власнику право на певну частку в компанії-емітента (яка випустила фінансові інструменти). До них відносяться акції, інвестиційні сертифікати тощо. Фінансові інструменти за рівнем ризику поділяються на:

- відносно безризикові;
- з низьким рівнем ризику;
- із середнім рівнем ризику;
- з високим рівнем ризику;
- з вкрай високим рівнем ризику [9].

Безризиковими фінансовими інструментами можна назвати короткострокові державні облігації. До них також можна віднести тверду валюту або дорогоцінні метали при невеликих термінах інвестування. До фінансових інструментів з низьким рівнем ризику можна віднести депозити в надійних банках, які не підпадають під державну програму страхування вкладів, чеки і векселі, видані великими банками.

У найпростішому підході виділяють 3 види фінансових інструментів: готівков каси, чекові рахунки та рахунки віноземній валюті організації; кредитні інструменти (облігації, кредити, депозити); можливості участі у статутному капіталі корпорації (акції, паї).

2.МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМПАНІЇ

2.1. Методи оцінки фінансового стану компанії

Економісти поділяють усі методи оцінки фінансового стану компанії на традиційний аналіз та факторний аналіз фінансового стану. Традиційний метод використовується для вивчення динаміки та складу технічних, економічних та фінансових показників. Факторний метод використовується для дослідження причин змін технічних, економічних та фінансових показників.

В Україні прийнято використовувати традиційний метод оцінки як основу для аналізу стану компанії, оскільки даний метод пропонує повну оцінку фінансового стану, слабких сторін в організації, виробництв та основних сферах діяльності. Якщо фактори, що впливають на виробництво, не були належним чином враховані під час традиційного методу, застосовується факторний метод. Цей метод використовується для аналізу внутрішнього фінансового аналізу за допомогою методу ланцюгової підстановки. Аналіз показує вплив факторів на окремі фінансові результати, які негативно впливають на компанію з метою усунення причини чинника. Методи застосування фінансового аналізу можна розділити на дві групи: традиційні та математичні. До першої групи належать: використання абсолютних, відносних та середніх значень; порівняння, скорочення та групування, ланцюгова підміна. Порівняння здійснюється шляхом створення фінансових показників за звітний період із їх запланованими значеннями та показниками за попередній період.

Метод узагальнення та групування складається з об'єднання інформаційного матеріалу в аналітичні таблиці. Припущення про ланцюгові заміни використовується для обчислення ступеня впливу факторів загального комплексу їх впливу на рівень загального фінансового показника. Суть цінних методів заміщення полягає в тому, що всі інші показники вважаються незмінними, якщо кожен показник звітності послідовно замінюється базовим рівнем. За допомогою цієї заміни можна визначити ступінь впливу кожного фактора на загальний фінансовий показник. На практиці вибираю

ться найважливіші методи аналізу ступенів:

- горизонтальний аналіз;
- вертикальний аналіз;
- аналіз тенденцій;
- метод фінансових показників;
- порівняльний аналіз;
- Факторний аналіз [20].

Горизонтальний аналіз –це порівняння кожної позиції з попереднім періодом.

Вертикальний (структурний) аналіз визначають структуру фінансових показників для визначення впливу кожного елемента звіту на загальну результативність. Аналіз тенденцій - порівняйте кожен елемент звіту з кількома попередніми періодами та визначте тенденцію. Для додаткової тенденції можливі значення показників майбутнього і тому проводиться перспективний аналіз. Аналіз відносних показників (ключових цифр) - це обчислення взаємозв'язку між окремими елементами звіту або позиціями різних форм звіту, що визначають взаємозв'язок показників. Бенчмаркінг - це як внутрішній економічний аналіз консолідованих показників для компаній, та інших компаній, тощо, а також міжекономічний аналіз компанії порівняно з даними конкурентів із середньою галуззю та середніми загальними економічними даними. Факторний аналіз -аналіз впливу та окремих факторів на показник ефективності з використанням детермінованих та стохастичних методів дослідження. Факторний аналіз може здійснюватися як безпосередньо, так і навпаки, [21].

Багато математичних методів: кореляційний аналіз, регресійний аналіз тощо увійшли до кола аналітичних розробок значно пізніше. Методи економічної кібернетики та оптимального програмування, економічні методи, методи дослідження операцій та теорії рішень, звичайно, можуть використовуватися безпосередньо у фінансовому аналізі. Всі перераховані вище методи аналізу є формалізованими методами аналізу. Оцінка стану власності базується на аналізі структури та динаміки активу та пасиву організації. Аналіз прибутковості компанії включає розрахунок наступних показників:

- коефіцієнт рентабельності - показує, який прибуток припадає на одиницю продажу;
- коефіцієнт чистої прибутковості - показує, скільки чистого прибутку припадає на виробничу одиницю;
- коефіцієнт економічної прибутковості - показує ефективність використання всього майна компанії;
- рентабельність власного капіталу - показує ефективність використання власного капіталу. Динаміка цього показника вплинула ринкову ціну [3].

Загалом, проаналізувавши фінансові результати діяльності компанії, можна виявити критичні моменти в діяльності компанії, визначити причини проблем та спланувати дії щодо їх вирішення. Фінансовий стан компанії - це всеосяжна концепція. Інформація, необхідна для аналізу фінансового стану компанії, міститься у фінансовій звітності, аудиторських звітах, оперативному обліку та інших джерелах. Таким чином, методологія оцінки фінансової діяльності компанії полягає у виборі ефективних методів для отримання фінансового аналізу грошових потоків, доходів, витрат, прибутку, фінансової стійкості, платоспроможності, кредитоспроможності, рентабельності інвестицій та власного капіталу.

2.2. Методи аналізу показників фінансової стійкості компанії

В економічних умовах багато підприємств мають складне фінансове становище. На діяльність підприємства впливає негативно відсутність фінансової стійкості. Саме зараз у будь-якої компанії є основним завданням забезпечити підприємство фінансовою стабільністю. Для здобутку даної мети потрібно визначити які фактори впливають на фінансову стабільність компанії. [17].

Компанія сформульована із таких фінансово життєздатних параметрів:; висока кредитоспроможність (завдяки якій можна сплачувати кредити, сплачувати відсотки та вчасно повертати їх); висока прибутковість (прибутковість, яка дає змогу компанії розвиватися добре та неухильно, вирішуючи проблему та відносини між акціонерами та менеджерами, підтримуючи ціну акцій компанії); висока ліквідність балансу (здатність покривати свої зобов'язання активами відповідної особи та перевищувати терміновість перетворення їх у гроші), висока платоспроможність (здатність виконувати свої зобов'язання). [15].

Фінансова стійкість є головним показником оцінки фінансової стабільності компанії. Фінансова стійкість визначається загальними показниками, що відображають використання ресурсів компанії. Фінансову стабільність потрібно розглядати комплексно, з урахуванням різних аспектів підприємства. Вона впливає на ефективність фінансової стабільності компанії. [16].

Методичні підходи до формулювання фінансової стабільності компанії поєднуються у три групи: комплексний, коефіцієнтний; сукупний; [17].

1. Фундаментом коефіцієнтного підходу для оцінки фінансової стабільності є розрахунок та аналіз фінансових показників. Найпоширенішим методом - є методичний підхід до визначення фінансової стабільності. Загальні показники, які використовуються вітчизняними та зарубіжними вченими для оцінки фінансової стабільності компанії, (наведені в Додатку А).

2. Сукупний підхід заснований на визначенні сукупної фінансової стійкості. Цей методологічний підхід доповнює вищезазначений підхід, оскільки існує чотири типи поточної фінансової стабільності компанії. Три показники наявності базових

джерел портфеля відповідають трьом показникам забезпечення ресурсів для фондових джерел, [16] (наведенні в Додатку Б).

3. Комплексний підхід дозволяє інтегрувати оцінку рівня фінансової стійкості. Це можна застосувати на практиці, особливо в часи економічної кризи, коли старі економічні зв'язки групи компаній розірвані, а нові зв'язки групи з партнерами, зацікавленими у достатній фінансовій стабільності. Показники фінансової стабільності, використовуючи такий підхід, характеризують стан та структуру корпоративних активів та наявність джерел покриття. Система показників фінансової стійкості представлена у цьому підході двома групами (Додаток В).

Цей підхід привабливий тим, що кожен із показників показує взаємозв'язок з іншими показниками під час його впровадження. Ви також можете використовувати загальний показник змін у фінансовій стабільності компанії для надання загальної оцінки фінансового стану цього підходу, (Додаток В).

Цей показник є основною перевагою такого підходу, оскільки ви можете використовувати інтегрований показник для оцінки фінансової стабільності та виявлення негативних тенденцій у міру їх зміни. [15].

Тому багато підходів до визначення фінансової стійкості компанії демонструють універсальність цієї концепції. Фінансова стабільність - це здатність компанії забезпечувати пропорційний розвиток при збереженні достатнього кредиту. У цьому контексті може бути доречним дослідження на основі інтегрованого поєднання двох підходів: використання загального показника змін фінансової стійкості компанії, що дає змогу оцінити загальну динаміку фінансового стану та зміни фінансового стану компанії щодо фінансової стабільності конкретний момент, період і ґрунтується на призначенні чотирьох типів поточної фінансової стабільності (абсолютна і нормальна фінансова стабільність, нестабільний, критичний стан компанії). За допомогою цього підходу ви можете визначити, до якого типу компанії вони належать, і відповідати прогнозам компанії, коли зміниться фінансова стабільність.

2.3. Роль фінансових інструментів оцінці фінансової стійкості

До фінансових інструментів компанії відносять цінні папери. Цінні папери - документи, що засвідчують право власності або позикові відносини власника цінного паперу щодо емітента. Відомі такі основні види цінних паперів: облігації, акції, векселі, державні облігації. Пай - це цінний папір, який засвідчує право власника на участь у власності в акціонерне товариство. Акціонери мають право отримувати частину прибутку товариства у вигляді дивідендів та брати участь в управлінні компанією. Розрізняють звичайні і привілейовані акції. Останні об'єднують в собі ознаки звичайних акцій і облігацій. Вони, як і звичайні акції, мають безстроковий час існування, тобто дійсні, поки існує компанія, що випустила їх. На відміну від облігацій компанія, що випустила привілейовані акції, не зобов'язана їх викуповувати в акціонерів після будь-якого терміну (хоча у окремих обумовлених випадках це допускається). У привілейованих акцій на відміну від звичайних фіксована сума дивідендів, як у облігацій, встановлюється у відсотках до номінальної ціни акції [14].

Акції дають можливість отримувати дохід, тільки розмір цього доходу не відомий заздалегідь і навіть зовсім не гарантований. Яким він буде, визначає компанія, що випустила акції, він ґрунтується на дохід, отриманий компанією за рік. Щоб отримувати від акцій постійний і високий дохід, потрібно весь час відслідковувати зміни на ринку і новини на біржі, продавати і купувати дані цінні папери. Акції свідчать про внесок їх власників - акціонерів - в статутний капітал компанії. Акціонери є колективними власниками активів компанії, забезпечують їм одержання частини прибутку від діяльності компанії. Відмінною особливістю акцій це те, що вони не мають встановленого строку обігу, їх власники отримують дивіденди до тих пір, поки компанія успішно функціонує [13]. Клас акцій характеризується великою різноманітністю. Розрізняють акції по емітенту, тобто випущені акціонерним товариством, біржею, банком, інвестиційним фондом і компанією. З точки зору прав акціонерів акції діляться на звичайні (прості) і

привілейовані. Загальна акція дає один голос у вирішенні проблем на загальних зборах і бере участь в розподілі чистого результату після виплати доходів по облігаціях і дивідендів по привілейованих акціях. Розмір дивідендів на одну звичайну акцію визначається загальними зборами акціонерів і може бути збільшений або зменшений в залежності від результатів фінансової діяльності товариства. Акції при сприятливій ринковій кон'юктурі можуть бути реалізовані за курсовою ціною, в кілька разів перевищує ціну придбання. Однак при погіршенні фінансового становища компанії падає не тільки курс акцій, а й скорочується або зводиться до нуля розмір дивідендів по ним. Акції привабливі для інвесторів, готових йти на ризик і зіграти на курсовій різниці ціни купівлі та продажу паперів.

Вексель – письмова облігація в строго визначеній формі,

Це надає його власникові необмежене право вимагати сплати боржника або акцептору суми зазначеної в ньому. Розрізняють вексель простий і переказний. Простий вексель видається позичальником (векселедавцем) і містить зобов'язання платежу кредитору (векселедержателю). Переказний вексель (тратта) видається кредитором (трасантом) і містить доручення боржнику (трасату) про сплату зазначеної суми третій особі (ремітенту) або власнику. Різновидом векселів є депозитний сертифікат, який являє собою письмове свідоцтво банку-емітента про внесок коштів, що засвідчує право вкладника або його правонаступника на отримання після закінчення встановленого строку суми вкладу та відсотків за ним.

Казначейські зобов'язання – цінні папери, що дають власнику право на отримання фіксованої суми в якості виплати основного боргу і доходу з купона.

Опціони – короткострокові цінні папери, що дають право її власнику купити або продати інший цінний папір протягом певного періоду за певною ціною контрагенту, який за грошову премію приймає на себе зобов'язання реалізувати це право.

Фінансові ф'ючерси – стандартні короткострокові контракти на купівлю або продаж певного цінного паперу за визначеною ціною протягом обумовленого між сторонами періоду. Якщо власник опціону може відмовитися від реалізації свого

права, втративши при цьому грошову премію, яку він виплатив контрагенту, то ф'ючерсна угода є обов'язковою для подальшого виконання [18].

Варанти – цінні папери, що виражають пільгове право на купівлю акцій емітенту протягом певного (зазвичай кілька років) періоду за певною ціною.

Облігація представляє собою цінний папір, що підтверджує зобов'язання емітента відшкодувати власнику цінного паперу її номінальну вартість у встановлений термін з сплатою фіксованого відсотку, якщо інше не передбачено умовами випуску. Облігації можуть випускатися державою, акціонерними товариствами, приватними фірмами. Облігації забезпечують збереження заощаджень при фіксованому додатковому доході на них і тому представляють інтерес для обережних інвесторів, які прагнуть зберегти свій капітал і мати на нього нехай невеликий, але гарантований дохід. Облігації мають свою класифікацію. Вони можуть відрізнятися: по емітенту (тому, хто їх випустив) бути державними, муніципальними, корпоративними; по виду доходу – бувають дисконтні (без фіксованого доходу), купонні (з фіксованим доходом) і з плаваючою процентною ставкою; по можливості обміняти – бувають конвертовані і неконвертовані [19].

Щоб упевнитися в інвестиційних якостях цінного паперу, інвестор повинен отримати наступну інформацію: чим займається компанія; який її прибуток; яка ціна паперу і тенденція її зростання; чи має емітент резерви, чи є джерела їх поповнення; чи велика довіра до емітенту; чи є плани розвитку компанії.

Певні гарантії для інвестора надають і інвестиційні інститути. Перш ніж допустити папери до продажу, біржа, інвестиційна компанія або фонд повинні упевнитися в благонадійності паперів і її продавців. Кожна біржа має суворі правила допуску паперів до торгів і свої гарантії клієнтам, при цьому в якості критеріїв відбору паперів може виступати обсяг чистого доходу, вартість активів, розмір випуску цінних паперів. Важливою передумовою оцінки якості паперів виступає об'єктивна оцінка фінансового стану та активності емітенту.

3. ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМПАНІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

3.1. Оцінка фінансового стану та фінансової стійкості компанії

Проведено оцінку фінансового стану та фінансової стійкості на прикладі української компанії СТОВ АК «Тепличний», яка займається вирощування та переробкою сільськогосподарської продукції і є одним з найбільш агрокомбінатів в Україні.

Проаналізуємо основні фінансово-економічні показники діяльності СТОВ АК «Тепличний» протягом 2016-2018 рр. Дані подані в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 Основні фінансово-економічні показники діяльності СТОВ АК «Тепличний» за період з 2016 до 2018 рр.

Показники	Роки			Відхилення +,- порівняно з 2018	
	2016	2017	2018	2016	2017
Дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, товарів, послуг)	35540	37943	42430	6890	4487
Валовий прибуток (збиток)	4550	5281	8288	3738	3007
Чистий прибуток (збиток)	-224	1013	2251	2475	1238
Середньорічна вартість основних засобів	3726	3460	4278	553	818
Рентабельність діяльності підприємства, %	-0,74	3,19	6,39	-	-

Якщо проаналізувати дані, наведені в таблиці 3.1, можна зробити висновок, що ефективність роботи СТОВ АК «Тепличний», як правило, має тенденцію до

покращення протягом періоду розслідування. У 2018 році результат продажу збільшився на 4 487 грн. порівняно з 2017 роком. У 2018 р. приріст рівня доходів компанії був більшим: 6 890 гривень порівняно з 2016 роком.

З точки зору валового прибутку компанії, ця величина також зростала протягом усього періоду розслідування. Значне зростання валового прибутку спостерігалось у 2018 році, коли його розмір зменшився в 1,2 рази порівняно з попереднім роком.

Загалом діяльність СТОВ АК «Тепличний» була прибутковою протягом періоду навчання. Цей факт показує рівень чистого прибутку (збитку) компанії. Виходячи з даних таблиці 3.1, можна стверджувати, що найбільший збиток компанії був у 2016 році, коли збиток становив 224 грн. Виникнення такої ситуації пов'язане насамперед із фінансово-економічною кризою, наслідки якої торкнулися не лише фінансового сектору а й реального виробничого сектору. Ситуація стабілізувалася у 2017 році, що дозволило компанії отримати прибуток у розмірі 1013 грн.

Важливим показником, який характеризує фінансовий стан компанії, рівень рентабельності (відношення чистого прибутку (збитку) до чистого прибутку). Виходячи з цього показника за період 2016-2018 рр. (-0,74%, 3,19%, 6,39%), можна сказати, що підприємство перебуває у стабільному фінансовому становищі і його діяльність наразі не збиткова.

Загалом, компанія була в стабільній фінансовій ситуації протягом періоду розслідування, як видно з фінансово-економічних показників її діяльності. Як було сказано раніше, існує багато підходів до оцінки фінансової стабільності компанії, які враховують її характеристики та різні набори показників. Спочатку ми використовуємо перший метод, який визначає трискладовий тип фінансової стабільності (аналіз покриття власного капіталу, довгострокового капіталу та загального капіталу вартості підприємства запасами та витратами). На основі показників, визначених у другому розділі, ми створюємо таблицю (додаток Д). На основі розрахованого трискладового показника фінансової стійкості ми визначили види фінансової стабільності СТОВ АК «Тепличний» за період 2016-2018 років. фінансова стабільність і протягом наступних двох років фінансова стабільність є

абсолютною. Ця позитивна ситуація пояснюється зростанням власного капіталу компанії у 2018 році на 2 682 грн порівняно з 2017 роком. (32,6%) та зменшення довгострокових зобов'язань компанії на 1038 грн. (44,3%).

У цьому випадку власні джерела постачання значно перевищують витрати на ресурси, спостерігається надлишок власних оборотних коштів, надлишок власних та довгострокових позикових джерел фінансування, а також надлишок основної вартості основних фондів джерел запасів. СТОВ АК «Тепличний» характеризується абсолютною стабільністю свого фінансового становища. Абсолютна стабільність фінансового становища компанії показує, що обсяг оборотних коштів перевищує величину товарно-матеріальних ресурсів бізнес-підрозділу. Існує надлишок основних оборотних коштів або рівність суми власних оборотних коштів та виробничих ресурсів. З 2018 року відбудеться збільшення всіх джерел нарощування зресурси, що демонструє про збільшення фінансової стабільності цієї компанії. На основі результатів аналізу фінансової стабільності компанії можна зробити висновок, що вона здатна здійснювати економічну діяльність, отримувати прибуток з точки зору економічної незалежності та, ймовірно, підтримувати такий стан компанії. Проводиться аналіз відносних показників разом з абсолютними показниками в ході аналізу повинні враховуватися відносні показники (коефіцієнти) фінансової стабільності СТОВ АК «Тепличний». З цією метою ми визначили низку показників, які найкраще визначають рівень фінансової стабільності, структуру джерел фінансування корпоративних ресурсів та незалежність компанії від джерел фінансування.

Відносні показники фінансової стабільності ВАТ «Тепличний» наведені в (додаток Д). На підставі показників, наведених у (Додаток Д), можна зробити висновок про фінансову стабільність СТОВ АК «Тепличний». Коефіцієнт автономії за 2016 рік становить 0,6 - 0,7 в кінці; обидва значення > 0,5. Це оцінюється позитивно і свідчить про незалежність організації від джерел фінансування. Зростання коефіцієнта автономії на 0,1% між 2016 та 2018 роками демонструє як компанія ще менше залежить від джерел фінансування. Значення коефіцієнта заборгованості є низьким, а зниження у 2018 році також є позитивним фактором.

Значення коефіцієнта фінансової залежності відповідає нормативному значенню (<2), його зниження на 0,1 у 2018 році порівняно з 2017 роком є позитивним. Значення довгострокової фінансової незалежності за 2018 рік знизилося на 0,06, який демонструє про зменшення частки джерел фінансування, яку компанія може використовувати для своєї діяльності протягом тривалого часу. Співвідношення боргу до власного капіталу за 2016 рік = 0,671, тобто на кожну гривню власних коштів становить 0,671 грн. позичені кошти. У 2017 році вона становила 0,73, який демонструє про збільшення боргу.

Однак у 2018 році значення цього коефіцієнта знизилося до 0,416, який демонструє про зменшення запозичень. Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел зростає з року в рік. Це демонструє який власний капітал компанії щороку перевищує її довгостроковий капітал. Коефіцієнт власного оборотного капіталу на 2018 рік збільшився, його значення позитивне. Він показує, що короткострокові активи 0,41 за 2016 рік (0,44 за 2017; 0,59 за 2018 рік) фінансуються з власних оборотних коштів компанії. Коефіцієнт маневрування власними коштами за 2016 рік становить 0,47, за 2018 рік - 0,6. Його важливість свідчить про здатність компанії зберігати оборотні кошти та, якщо необхідно, поповнювати оборотні кошти з власних джерел. Збільшення значення цього коефіцієнта є позитивним явищем. Розраховані відносні показники фінансової стабільності СТОВ АК «Тепличний», таким чином, показують, що ця компанія є фінансово стабільною та незалежною від джерел фінансування, оскільки вона адекватно фінансується.

Тим не менш, фінансову стійкість СТОВ АК «Тепличний» можна зміцнити та покращити фінансовий стан в цілому шляхом:

- ширшого використання фінансових інструментів у своїй діяльності, при цьому для визначення бажаної ставки дохідності за фінансовими інструментами враховувати значення індекса синхронізації та часового лагу, які відповідають регіону, де розміщується підприємство [22];
- виведення акцій підприємства на фондовий ринок та підвищення його конкурентоспроможності [23; 24];

- приведення структури капіталу підприємства до оптимального співвідношення, у тому числі з використанням фінансових інструментів як засобів фінансування, на основі методу вартісного розриву з урахуванням життєвого циклу компанії [25];

- підвищення інноваційної складової розвитку підприємства з метою збільшення довгострокового потенціалу і прибутковості діяльності на основі створення конкурентних переваг [26].

3.2. Напрями удосконалення методики оцінки фінансової стійкості

Оцінку фінансової стійкості підприємства можна запропонувати здійснювати за такими напрямками:

1. Підготовча робота

1.1. Визначення мети, цілів та завдання аналізу, спланування аналізу з визначенням термінів його виконання.

Об'єкт - фінансова стабільність.

Мета - знайти можливі шляхи підвищення фінансової стабільності компанії.

Аналітичні плани роботи розробляються відповідно до вимог управління.

1.2. Розробити систему оцінювання та аналізу критеріїв, що визначають об'єкти дослідження. Розрахункові показники - середньорічна вартість активів і активів компанії (для загальних та різних), абсолютні та відносні показники фінансової стійкості. Аналітичні показники - активи та структура активів, критерії оцінки, їх відповідність критеріям, структурна динаміка, середньорічний приріст, абсолютна величина одного відсотка приросту тощо.

1.3. Зібрати та підготувати необхідну інформацію (перевірте її достовірність, забезпечить порівняння даних тощо). Зібрати статистичну та бухгалтерську інформацію та перевірити достовірність даних у річному звіті.

1.4. Вибір методів та прийомів дослідження

Методи - горизонтальний та вертикальний аналіз, аналіз тенденцій, методи фінансових показників, методи факторного аналізу, всебічний аналіз тощо.

1.5. Призначати керівників та виконавців.

Підрядник - економіст та експерт.

Менеджер - ТТГ.

1.6. Вибір апаратного забезпечення та представлення результатів аналізу.

Обладнання - ПК, програмне забезпечення, калькулятор тощо. Формат відображення результатів тесту: таблична форма, кількість таблиць, послідовність групування, деталі.

2. Основний

- 2.1. Детальний аналіз наявної інформації про показники фінансової стабільності компанії відповідно до обраного методу аналізу. Розрахуйте критерії аналізу фінансової стабільності компанії та створіть таблицю адаптивного аналізу.
- 2.2. Фактичні значення критеріїв оцінки фінансової стійкості порівнюються зі стандартами, плановими показниками за розглянутий період, фактичною кількістю (періодами) попередніх років, тощо.
- 2.3. Визначте та кількісно оцініть причини змін фінансової стабільності з часом. Проведено факторний аналіз критеріїв оцінки, що визначають фінансову стабільність суб'єкта господарювання (залежно від потреб та глибини аналізу).
- 2.4. Висновки робляться з результатів аналізу. Попередні висновки про результати аналізу, вступ у головного бухгалтера.

3. Фінальний

- 3.1. Експертна оцінка результатів тестів. Результати аналізу затверджує головний фінансовий директор. Підведений аналітичний висновок.
- 3.2. Цей розвиток базується на аналізі рекомендацій щодо вдосконалення управління фінансовою стабільністю.

Для проведення оцінки фінансової стійкості підприємства можна запропонувати таку модель (Додаток Е)

Запропонована методика оцінки фінансової стійкості підприємства надасть можливість провести дану оцінку більш ефективно та розробити обґрунтовані пропозиції для покращення фінансово-економічної діяльності підприємства. [27]

ВИСНОВКИ

Фінансова стійкість – це характеристика фінансового стану компанії, що відображає ступінь відповідності або невідповідності встановленого планового її типу для кожного етапу реалізації фінансової стратегії у сформованих і прогнозних станах зовнішнього середовища. На фінансову стійкість компанії впливає безліч факторів, як зовнішніх, так і внутрішніх. Більшість внутрішніх факторів є фінансовими, а зовнішніх – економічними. Основним внутрішнім фактором фінансової стійкості підприємства виступає його менеджмент, а саме його досвід і компетентність, тому що тільки менеджмент вживає усі відповідальні рішення, які безпосередньо впливають на господарську діяльність підприємства, з огляду на всі зміни у внутрішньому і зовнішньому середовищі підприємства.

Фінансовий інструмент – це контракт, за допомогою якого відбувається одночасне збільшення фінансових активів одного підприємства і фінансових зобов'язань іншого. Розрізняють первинні фінансові інструменти, представлені грошовими коштами, різновидами цінних паперів, кредиторської та дебіторської заборгованості по поточних операціях, і вторинні, або похідні. Кредити і позики є одним з найбільш поширених фінансових інструментів на фінансовому ринку. Фінансові інструменти поділяють на: кредитні фінансові інструменти; інструменти ринку FOREX; біржові фінансові інструменти; інструменти ринку страхових послуг; інструменти ринку дорогоцінних металів. Кредитний фінансовий інструмент передбачає такий контракт між двома сторонами, по якому одна з сторін отримує кредит і приймає на себе зобов'язання по його виплаті з обумовленими відсотками, а друга сторона отримує право на повернену суму і відсотки.

Економісти поділяють усі методи оцінки фінансового стану компанії на традиційний аналіз та факторний аналіз фінансового стану. Традиційний метод використовується для вивчення динаміки та складу технічних, економічних та фінансових показників. Факторний метод використовується для дослідження причин змін технічних, економічних та фінансових показників. В Україні прийнято використовувати традиційний метод оцінки як основу для аналізу стану компанії.

Він пропонує повну оцінку фінансового стану, слабких сторін в організації, виробництві та основних сферах діяльності. Цей метод використовується для аналізу внутрішнього фінансового аналізу за допомогою методу ланцюгової підстановки.

СТОВ АК «Тепличний» українська компанія, один із найбільших сільськогосподарських об'єктів Сумської області з вирощування та переробки сільськогосподарської продукції, овочеві рослини різного призначення вирощують у приміщенні та на відкритому повітрі. Кризові явища загрожують фінансовій стабільності компаній, але їх виникнення це питання звичайно для циклічного розвитку економіки. Тому необхідно виявити економічні кризи у фінансовій стабільності компанії та вчасно вжити заходів щодо подолання кризи, комплексом якої управління фінансовою стабільністю.

Управління фінансовою стабільністю компанії залежить від рівня прийняттого ризику та прибутковості та типу фінансової політики, що проводиться в компанії, тому що від неї залежить фінансова стабільність. Для збереження фінансової стійкості в довгостроковому періоді важливо регулювати відпускні ціни на готову продукцію шляхом мінімізації постійних витрат підприємства, а також активізувати заходи щодо пропускання продукції.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Астахов В.Ф. Анализ финансовой устойчивости фирмы и процедуры, связанные с банкротством. – М.: Ось, 2013. – 312 с.
2. Кован С.Є. Финансовая устойчивость и ее оценка для предотвращения банкротству предприятия // Кован С.Є., Кочетков О.П. // Экономический анализ: теория и практика. – 2017. – № 15.
3. Каменева И. А. К вопросу о понятии финансовое состояние организации: материалы научно-практической электронной конференции // Актуальные вопросы бухгалтерского учета, анализа и аудита, часть 1 / И. А. Каменева, Н.А Грачева. – К.: Юго-западный государственный университет, 2014. – С. 29-33.
4. Маркарьян Э.А. Финансовый анализ: учеб. пособие. М.: КноРус, 2014. – 192 с.
5. Малышенко В.А. Стратегический финансовый анализ как метод изучения комплексной финансовой устойчивости предприятия / В.А. Малышенко. – М.: Русайнс, 2019. – 480 с.
6. Финансы: Навчальний посібник // Під ред.проф. Ковальової А.М. – М.: Финансы и статистика, 2015. – 334 с.
7. Ерёмченко В. А., Лях Ю. С. Финансовая устойчивость предприятия // Молодой ученый. – 2019. – №27. – С. 103-105.
8. Кокурин Д.І., Шульдик Т.Д. Оцінка активів організації // Финансы. – 2015. – № 3. – С.59-61.
9. Понятие и классификация финансовых инструментов. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://infopedia.su/15x9b31.html>
10. Базюк Н.Ю. Шляхи підвищення фінансової стійкості підприємства на основі оцінки його фінансового стану [Текст] / Базюк Н.Ю., Кремсал Г.А. // Підприємництво. – 2013 – № 19 (241). – С. 144-146.

11. Батьківський А. М. Методологічні проблеми вдосконалення аналізу фінансової стійкості підприємства промисловості [Текст] / Батьківський А.М. // Економіка, підприємництво та право. – 2011 – № 1 (1). – С. 42-44.
12. Любушин Н.П., Лещева В.Б., Дьякова В.Г. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства: навчальний посібник для вузів // Під редакцією проф. Н.П. Любушина. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2017. – 447 с.
13. Риннок фінансових послуг: підручник. [Текст] / В.П. Унінець-Ходаківська, О.І. Костюкевич, О.А. Лятамбор. – К.: Кондор, 2009. – 484 с.
14. Рожелюк В. Роль фінансових інструментів в аналітичній оцінці фінансового стану підприємства / В. Рожелюк, Н. Хархут // Економічний аналіз. – 2008. – №3 (19). – С. 220-223.
15. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: навч. посіб. / Б. Є. Грабовецький – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
16. Кизим М. О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: Монографія / Кизим М. О., Забродський В. А., Зінченко В. А., Копчак Ю. С. – Х.: Вид. дім «ІНЖЕК», 2013. – 144 с.
17. Кравченко М. С. Сутність фінансової стійкості промислового підприємства / М. С. Кравченко // Вісник економічної науки України – 2014.
18. Роль фінансових інструментів в аналітичній оцінці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://econa.at.ua/Vypusk_3/rozelyuk-harhut.pdf
19. Лекції. Финансовые инструменты, используемые на предприятии. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://lektsii.org/13-4729.html>
20. Абрютин М.С., Грачев А.В. Анализ финансово - экономической деятельности предприятия: Учебно - практическое пособие. – П.; Издательство «Дело и Сервис», 2012. – 330 с.
21. Артюхова А. В., Литвин А. А. Анализ финансового состояния предприятия: сущность и необходимость проведения // Молодой ученый. – 2015. – №11. – С. 238-241.

22. Інвестиційно-фінансові механізми еколого-орієнтованого розвитку регіонів [Текст] : звіт про НДР (заключний) / Кер. С.В. Похилько. - Суми : СумДУ, 2014. - 50 с.
23. Роль інноваційної діяльності у формуванні вартості промислових підприємств [Текст]: звіт про НДР (заключний)/ Кер. О.О. Захаркін. – Суми: СумДУ, 2016. – 114 с. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53293>
24. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємства: звіт про НДР (заключний) / Кер.: І. Д. Скляр. Суми: СумДУ, 2012. – 54 с. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/34465>
25. Механізми вартісно-орієнтованого управління підприємством [Текст]: звіт про НДР (заключний) / Кер. М.В. Костель. – Суми: СумДУ, 2015. – 84 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53419>
26. Просторові аспекти управління фінансовим потенціалом промисловості регіонів [Текст]: звіт про НДР (заключний) / Кер. К.В. Ілляшенко. – Суми: СумДУ, 2014. – 39 с. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39517>
27. Борщук І.В. Показники фінансової стійкості як складова виміру ефективності функціонування підприємства / І.В. Борщук, О. В. Глушко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2015. – № 722. – С. 17–21.

ДОДАТОК А

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Таблиця А.1- Система показників оцінки фінансової стійкості підприємства [17].

№ з/п	Назва коефіцієнтів	Призначення (опис)	Методика розрахунку (за даними Форма № 1 «Баланс»)	Нормати вне (рекомендоване) значення
1	Коефіцієнт автономії	Характеризує ступінь незалежності підприємства від зовнішніх запозичень. Визначається як відношення загальної суми власних коштів до підсумку балансу	ряд.380 <u>ряд.640</u>	>0,5
2	Коефіцієнт фінансової залежності	Це показник, обернений до коефіцієнту автономії. Зростання цього показника обумовлює збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства	ряд.640 + ряд.380 ряд.640 або 1 – ряд.1	<2,0 <0,5
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Показник показує, яке частина власного капіталу використовується для фінансування по точної діяльності. Визначається як відношення власного капіталу до оборотних активів	ряд.380 <u>ряд.260</u>	>0,4
4	Коефіцієнти забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	Характеризує рівень забезпеченості ресурсами для проведення незалежної фінансової політики. Визначається як відношення власних оборотних коштів до всієї величини оборотних коштів	ряд.260 + ряд.620 ряд.260	>0,1
5	Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу (коефіцієнт фінансової	Показник характеризує фінансову стійкість підприємства. Він показує скільки грн. власного капіталу припадає на 1 грн залученого капіталу	ряд.380 <u>ряд.480 +</u> <u>ряд.620</u>	>1,0

	стійкості)			
6	Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (коефіцієнт фінансового ризику; фінансування)	Показник зворотний попередньому. Він показує скільки грн. залученого капіталу припадає на 1 грн власного капіталу	ряд.480 + ряд.620 ряд.380	<0,5
7	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	Показує, яка частина оборотних активів забезпечується за рахунок власних засобів	ряд.380 + ряд.080 ряд.260	>0,1
8	Коефіцієнт співвідношення реальних активів і вартості майна	Показує скільки грн реальних активів припадає на 1 грн вартості майна. Цей коефіцієнт характеризує потенційні можливості активів підприємства	ряд.030 + ряд.100 ряд.2800 + ряд.120 + + ряд.270 ряд.280	>0,5
9	Коефіцієнт поточних зобов'язань	Характеризує питому вагу поточних зобов'язань в загальній сумі джерел формування	ряд.620 <u>ряд.480 +</u> <u>ряд.620</u>	>0,5
10	Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	Характеризує частку довгострокових зобов'язань у загальній сумі джерел формування	ряд.480 <u>ряд.480 +</u> <u>ряд.620</u>	<02
11	Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	Характеризує рівень забезпеченості необоротних активів власними коштами	ряд.080 <u>ряд.380</u>	>0,5

ДОДАТОК Б

ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ ЗА ТИПАМИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Таблиця Б.1 – Зведена таблиця за типами фінансової стійкості [16].

Показник	Тип фінансової стійкості			
	абсолютна стійкість	нормальна стійкість	нестійкий стан	кризовий стан
$\Phi^B = K_B - Z$	$\Phi^B \geq 0$	$\Phi^B < 0$	$\Phi^B < 0$	$\Phi^B < 0$
$\Phi^T = K_{B.ПЗ} - Z$	$\Phi^T \geq 0$	$\Phi^T < 0$	$\Phi^T < 0$	$\Phi^T < 0$
$\Phi^O = K_O - Z$	$\Phi^O \geq 0$	$\Phi^O < 0$	$\Phi^O \geq 0$	$\Phi^O < 0$
Стисла характеристика	Висока платоспроможність: підприємство не залежить від кредитів	Нормальна платоспроможність: ефективне використання позикових коштів — висока дохідність виробничої діяльності	Порушення платоспроможності: необхідне залучення додаткових джерел	Неплатоспроможність підприємства — межа банкрутства

ДОДАТОК В

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ЗА ІНТЕГРАЛЬНИМ ПІДХОДОМ

Таблиця В.1 – Характеристика показників фінансової стійкості, визначеної за інтегральним підходом [15].

Назва показника	Суть показника	Алгоритм розрахунку	Взаємозв'язок з іншими показниками
1	2	3	4
1. Коефіцієнт покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами ($Z_{в.о.к}$)	Характеризує ту частку матеріальних оборотних активів, що фінансується за рахунок власних оборотних коштів	ВОК: МОА, де ВОК – власні оборотні кошти, МОА – матеріальні оборотні активи	$K_{ман}, K_{п.а}, K_{д.п}, K_{р.с}, K_{з.с}$
2. Коефіцієнт маневреності власних коштів ($K_{ман}$)	Відображує мобільність власних джерел коштів	ВОК: ВК, де ВК – обсяг власного капіталу	$Z_{в.о.к}, K_{п.а}, K_{д.п}$
3. Індекс постійного активу ($K_{п.а}$)	Характеризує частку основних засобів та необоротних активів у складі власних джерел коштів	ОЗ: ВК, де ОЗ – основні засоби та інші необоротні активи	$Z_{в.о.к}, K_{ман}, K_{д.п}, K_{р.с}, K_{з.с}$

4. Коефіцієнт довгостроково-го залучення позикових коштів ($K_{д.п}$)	Дає оцінку інтенсивності використання підприємством довгострокових позикових коштів на відновлення та розширення	ДК: ВК, де ДК – обсяг довгострокового капіталу підприємства	$K_{ман}, Z_{в.о.к}, K_{п.а}, K_{н.з}, K_{з.с}$
5. Коефіцієнт накопичення зносу ($K_{н.з}$)	Слугує для оцінки ступеня фінансування, заміни та оновлення основних засобів за рахунок їх зносу	З: $P_{б.в}$, де З – нарахована сума зносу, $P_{б.в}$ – первісна балансова вартість основних засобів	$K_{д.п}$
6. Коефіцієнт реальної вартості майна ($K_{р.в}$)	Характеризує рівень виробничого потенціалу підприємства	($OЗ+ВЗ+МВ+ +МШП$): А, де ОЗ – вартість основних засобів; НВ – вартість незавершеного виробництва; ВЗ – вартість виробничих запасів; МШП – вартість	$Z_{в.о.к}, K_{п.а}, K_{з.с}$

		малоцінних та швидкозношуваних предметів	
7. Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	Відображає залежність підприємства від позикових коштів	ПК: V_k , де ПК – обсяг позикового капіталу підприємства	$Z_{в.о.к}$, $K_{п.а}$, $K_{д.п}$, $K_{р.в}$

ДОДАТОК Г

АНАЛІЗ АБСОЛЮТНИХ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Таблиця Г.1 Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості СТОВ АК «Тепличний» протягом 2016-2018 рр., тис. грн.

№ п/ п	Показник	Роки			Абсолютне відхилення до 2018	
		2016	2017	2018	2016	2017
1	Власний капітал	7051	8234	1091 6	3865	2682
2	Необоротні активи	3750	3529	4319	569	790
3	Довгострокові зобов'язання	2980	2345	1307	-1673	-1038
4	Поточні зобов'язання	1751	3664	3233	1482	-431
5	Запаси	1934	3994	5712	3778	1718
6	Короткострокові кредити банків	0	0	0	0	0
7	Власні джерела формування запасів (ряд.1 -ряд. 2) (Дв)	3301	4705	6597	3296	1892
8	Власні і довгострокові позикові джерела формування запасів (ряд.7+ряд.3) (Двп)	6281	7050	7904	1623	854
9	Загальна величина основних джерел формування запасів (ряд.8+ряд.6) (Дз)	6281	7050	7904	1623	854
10	Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд.7-ряд.5) (ΔДв)	1367	711	85	-1282	-626
11	Надлишок (+) або нестача (-) власних і довгострокових позикових джерел формування запасів (ряд.8-ряд.5) (ΔДвп)	4347	3056	2192	-2155	-864

12	Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини основних джерел формування запасів (ряд.9- ряд.5) (ΔДз)	4347	3056	2192	-2155	-864
Тип фінансової стійкості		Абсолютна фінансова стійкість				

ДОДАТОК Д

АНАЛІЗ ВІДНОСНИХ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Таблиця Д.1. Аналіз відносних показників фінансової стійкості СТОВ АК «Тепличний» протягом 2016-2018 рр.

№ п/ п	Показники	Роки		
		2016	2017	2018
1	Коефіцієнт автономії	0,598	0,578	0,706
2	Коефіцієнт заборгованості	0,402	0,422	0,294
3	Коефіцієнт фінансової залежності	1,67	1,73	1,416
4	Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	0,851	0,743	0,791
5	Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу	0,671	0,73	0,416
6	Коефіцієнт фінансового левериджу	0,423	0,285	0,12
7	Коефіцієнт фінансової залежності капіталізованих джерел	0,297	0,222	0,107
8	Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	0,703	0,778	0,893
9	Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	0,411	0,439	0,592
10	Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,468	0,571	0,604

ДОДАТОК Е

МОДЕЛЬ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Рисунок. Е.1-Модель оцінки фінансової стійкості підприємства

